

"Dimağda merâtib var, birbiriyle mültebis, ahkâmları muhtelif. Evvel tahayyül olur..." ifadesi ile "Manalar kalbden çıktıkları vakit, suretlerden çıplak olarak hayale girerler..."

Manaların kalpten geliyor olması, hayale hâle vermez. Hayal sadece manayı kalpten alıyor. Yoksa elbiseleri dimağda (*akılda*) dokuyan yine hayalimizdir. Bir fabrikanın ham maddeleri dışarıdan alınır, mamul haline geldikten sonra piyasaya sürülür. Şeker pancarında şeker görülmez, ama şeker fabrikasında bazı işlem den geçtikten sonra şeker olur.

Hayal, zabtedilmesi zor kuvvelerden birisidir. İnsan, her şeyi önce hayal eder, sonra gerçekleştirir. Mesela, bir hırsız, hırsızlık fiilini yapmazdan önce hayalen plan yapar.

Gerçi **sadece hayalinde çalan veya öldüren birisi, hırsız veya katil sayılmaz**. Fakat böyle şeyleri devamlı hayal eden, bunlara düşmekten kurtulamaz. Bundan dolayı hayali daima güzel şeylerle meşgul etmek gerekir. Tabiat boşluk kabul etmediğinden iyi-güzel şeylerle uğraşmayan bir hayal, kötü-çirkin şeylerle meşgul olmaya mahkûmdur.

İnsanın fiilleri meyillerden doğar. Duyduğu, gördüğü, düşündüğü, hatta hayal ettiği şeyler, bu meyilleri besler veya parçalar. Mesela, ölümü düşünmek, haram meyilleri kırar. Hapsi düşünmek, kanunun suç kabul ettiği hareketlere engel olur.

Manalar, kalpten çıktıkları vakit, çıplak olarak çıkarlar ve çıplak olarak hayale girerler. Suretleri, hayalde giyerler. Hayal ise, her vakit bir sebep tahtında bir nevi suretleri dokur. Ehemmiyet verdiği şeylerin suretlerini yol üstünde bırakır. Hangi mana geçse, ona giydirir. Ya takar ya bulaştırır ya perde eder. Eğer manalar münezze ve temiz iseler, suretler mülevves ve rezil ise, giymek yoktur; fakat temas vardır.

Manaların ilk çıktığı yer kalbtir. Manalar kalbten çıplak olarak çıkar. Hayal ise bu çıplak manaların üstüne bir elbise giydirir. Bu sebeple insanın düşünce yapısı bir fabrikanın mamul işlemesi gibi çalışır, her bölümün vazifesi farklıdır.

Nefsanî ve şehvanî meyillerde en tesirli hâl, Allah'ı düşünmektir. Allah'ın kitabında haram-helal bildirilmiştir. "**Ben Allah'ın kulu ve askeriyim.**" diyen biri helallerden istifade eder, haramlardan uzak kalmaya çalışır. İçinde harama karşı bir meyil uyandığında vicdanındaki ses, Allah'ın hükmünü hatırlatır, o meyli azaltır, söndürür.

Nefis, kolay kolay gerçekleri kabullenmek istemez. Fakat hakikatler güzel bir

---

üslupla anlatılır ve temsillerle akla yaklaştırılırsa nefis de sonunda kabule mecbur olur. Eğer tümüyle kabul eder, kanaat ederse ikna olur. Kanaat etmez, fakat itiraz da yapamaz hale gelirse ilzam olur. İkna, ilzamdaki çok daha kuvvetlidir. Nefsin, her bir meselede ikna olmasını beklemek boşuna bir hayal olabilir. Fakat en azından ilzam etmek mümkündür.

Kur'an-ı Kerim içkiyi bir rics / pislik olarak vasıflandırır, **“Artık vazgeçtiniz, değil mi?”** der.

İçkiye müptela birisi, ayetin bu mânâsını, hayalinde canlandırır ve anlamaya çalışırsa, o illeti daha kolay terk edebilir.

İradesi zayıf olan birisi, her ne kadar ikna ve ilzam olsa da müptela olduğu kötü şeyleri kolay kolay terk edemez. Böyle birisi, freni bozuk bir arabaya benzer. İrade freni tutmadığından hemen bir anda alışkanlıklarından vazgeçemez. Fakat iradesini güçlendirirse, hayatında yeni bir dönemi başlatmış olur...

İlave bilgi için tıklayınız:

- [Dimağda İlim Mertebelerinin Mahiyeti \(Video\)](#)
- [İnsan bildiklerini neden yaşayamıyor? \(Video\)](#)